

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leven Ende Deughden Vande Vveerdighe Agnes Van Heilsbagh Gheestelycke Dochter Onder de bestieringhe der Societeyt Iesv

Huysmans, Daniel

T'Antwerpen, 1691

XIX. Wat'er voorder voor ghevallen is tot het jaer 1630.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37188

ghen ende te praemen, tot dat sy de biechte verkroghen hadde. Gonck hun vinden oock inden vroeghen morghen-stont, als sy noch te bedde waeren, om hun naer den Biecht-stoel te leyden. Eenighe van dese, hebben haer naemaels van dit loffelijck aen-praemen dickwils bedanckt: Haer toe-schrijvende, dat sy tot de biechte ende beternisse des levens ghekomen waeren.

De liefde tot den naesten was in haer soo uytnemende, dat oock de sielen die in't Vagevier gepijnicht wierden, haeren toevlucht tot *Agnes* naemen, om door haeren bystant gheholpen te worden. Verscheyde zielen hebben van haer desen bystant in dese jaeren door verscheyde veropenbaeringhen komen versoecken, ende zijn vlytelijck van haer gheholpen gheweest.

XIX. C A P I T T E L.

Waer voorder voor-gevallen is tot het jaer 1630.

INde twee voorgaende Capittels hebben wy verhandelt, hoe sy te Ruremonde haeren eyghen voortganck, ende den voortganck van haeren even-naesten behertight heeft: in dit Capittel sal ick vergaederen; t'ghene voorder in dese jaeren voor-gevallen is.

S. 1. *Haer wederspanningheydt om de verholentbeden van haer ziele aen den Biecht-vader te verklaeren, wort wonderlijck van Godt ghestraft.*

HAeren Biecht-vader eenighe kennisse van haeren gheest bekomen hebbende, ende in haeren handel ende ghemeynschap met Godt, iet besonders bemerkende; Beval haer, rechtsinnighlijck haer herte

aen hem te openen, ende alle verholen kennissen ende heymelijcke verlichtinghen die sy ontfongh te verklaeren. Want hy hadde achterhaelt, dat haer ghebedt feer verheven, ende dies-volghens forghelijck was; dat sy menighmael verscheyde toekomende saeken openbaerde, die met'er daet op sulcke maniere uyt vielen, ghelijck *Agnes* voorseyt hadde; ende dat in haer ghe moet vremde ende selfaeme verholentheden schuylden, die sijn toeficht vereyschten.

Agnes voelde grooten teghen-strijt om hier in te gehoorfaemen: want dusdaenighe verklaeringhe, ghelijck den Biecht-vader versocht, scheen aen haer ootmoedigh herte, t'welck tot noch toe soodaenighe openinghe noyt gheploeghen hadde, onmoghelijck te wesen. Sy wiert van den Biecht vader ghepraemt: Maer en konde evenwel tot gheene volkomen verklaeringhe komen.

Als den Biecht-vader haer tot gheen woorden en konde brenghen, om haer groote vermijdttheyt: heeft hy haer belast, haer inwendighe verholentheden, op't papier te stellen, ende te schrijven. Dit heeft sy ten lesten ghedaen: Maer niet tot voldoeninghe vanden Biecht-vader. Want sy beschreef dese dinghen inde hoogh-duytsche taele die den Biecht-vader niet en verstont. Overfulckx als sy met dese onnuttighe schriften te voorschijn quam: wiert sy van hem wederom berispt. Als sy antwoorde, gheene ghenoechsaeme wetenschap vande neder-duytsche taele te hebben: Hoorde sy van den Biecht-vader, gaet ende bidt uwen Enghel-bewaerder, dat hy u leere ende helpe om soo te schrijven, dat ick't lesen ende verstaen kan. Sy heeft ghedaen dat haer belast wiert, ende heeft ghetracht in
onse

onse taele te schrijven: T'welck soo wel gheluckt is dat den Biecht-vader alsdan haere schriften eenighlins konde begrijpen.

Hier mede was den duyvel altijd ten deele overwonnen, die met alle vermoghen dese verklaeringhe socht te beletten: Maer den boosen vyant en gaf den moet niet verloren, ende socht haer voorder van dit schrijven, af te trecken. Want sy wiert noch voorder bevanghen met groote teghentheydt, in alles dat den Biecht-vader op haer versocht, maer namentlijk in't schrijven, t'welck sonderlinck haetelijk aen den vyant was: Ende als sy somwijlen met dit schrijven besigh was, om den Biecht-vader te voldoen, wiert haer penne met soo groot ghewelt vast ghehouden, dat sy noch penne, noch handt en konde roeren: waer in sy soo verdrietigh wierdt, dat sy het schrijven ghestaect heeft.

Maer in haer gebedt, volghens haer gewoonte, haeren toevlucht nemende tot de Moeder Godts; is sy vande H. Maeghet berinhertelijck geholpen geweest, om dese groote ongehoorsaemheyt te beteren. Want de H. Maeghet alsdan geweerdicht heeft sich aen *Agnes* te verthoonen, ende haer te berispen, met een grammoedigh gelaet haer aen siende, ende met dese woorden toesprekende: *waerom komt ghy tot my, die niet en past op mijn woorden?* Hier wiert *Agnes* indachtigh, dat de H. Maeghet, alswanneer sy haere lammigheyt ende arm-pijnen genesen hadde, wel uytdruckelijck haer bevolen hadde, aen den Biecht-vader gehoorfaem te zijn. Dese soo beduydelijcke ende wel-verdiende berispinghe, door-drongh het binnenste van haer ziele: Sy bekende haer misdact, ende versaeckte alle traeg-

heyt in te volbrengen dat den Biecht-vader verſocht: maer is even-wel om de voorgaende ongehoorſaemheyt door Godts toe-laeten ſonderlingh geſtraft gheweeft. Want gemerckt dat ſy aen de inſpraecke vanden duyvel, die dat ſchrijven wilde beletten, al te veel plaetſe in haer ziele gegheven hadde: heeft Godt toegelaeten dat ſy in haer lichaem voor ettelijcken tijdt van vele helſche geeſten ſoude beſeten worden.

Sy was geſtelt als een raefende menſch, ende al of 'er eenen heelen legher duyvels in haer lichaem woonde; ſy en konde ſich niet begheven tot jet dat goet of deughdſaem was, noch oock jet ſulcks ſien geſchieden: wilde alle de Biecht-ſtoelen met alle de Biecht-vaders vernielen; ende hadde daer toe genoechſaeme ſterckte, ſoo haer docht: ende ſy ſprack, ende handelde, ghelijck beſetene menſchen pleghen te ſpreken ende te handelen.

Den Biecht-vader en wiſt gheen middel om deſe deerlijke geſtelteniffe te weiren. Want wat hy ſeyde of niet, 't was met *Agnes*: arger en arger. Hy trachtete haer met gebeden te helpen: maer te vergeefs. Hy dede haer met geweld t'huys blijven: maer *Agnes* wou met geweld uyt den huys: ſoo dat dit geval aen meer andere kennelijck wierdt.

Naer dat deſe ellendighe geſtelteniffe langhen tijdt gheduert hadde, quam ſy eens naer den Biecht-ſtoel, gelijk dusdaenighe menſchen ſomwijlen doen: maer wat den Biecht-vader haer ſeyde, of niet, ſy en paſteder niet op: bleef even hertneckigh, ja wiert noch wederſpannigher. Ten leſten ſeyde den Biecht-vader, en wilt ghy my dan niet hooren die hier in Godts plaetſe ben? Alſwanneer den Biecht-vader deſe woorden geſpro-

spoken hadde, sagh sy door Godts bermhertigheyt in den Biecht-vader als Godt self, die haer in deser voeghen scheen toe te spreken: *Hoort my: ick ben't die spreke door synen mondt.* Op den selven ooghenblick, verdwenen alle de vyanden die haer lichaem besaeten, ende *Agnes* wiert alsoo van dese droeve quaele gheheelijck verlost. *Vant als het licht der lichten comt,* seght sy, *moet alle duysternisse wijcken.* Hier loofde sy Godt: badt den Biecht-vader vergiffenisse; ende beloofde hem voortaan in alles gehoorfaem te zijn.

Godt heeft haer noch voorder door't H. Sacrament des Autaers vermaent ende versterckt om volkommentlijck te gehoorfaemen. Want verscheyde reysen uyt dat H. Sacrament een licht tot het binnenste van haer herte geschoten is, ende met dit licht, dese woorden. *Hoort my door mijn dienaers. Volght my: betrouwt vast op my.* Door dese hemelsche versterckingen wierdt sy kloeckmoedigh om voortaan haeren Biecht-vader gehoorfaemer te zijn, ende naer het ingheven der helische vyanden niet te luysteren.

Den duyvel gaf haer somwijlen openbaerlijck te kennen, wat spijt hy hadde, in dit stuck van ghehoorfaemheyt, van haer overwonnen te zijn. Somtijts heeft sy desen vyandt gesien, inde ghedaente van een grouwelijck monster, 't welck met open-gespaelckten muyl stont om haer in te slocken. Maer *Agnes* stelde haer betrouwen op Godt, gelijk Godt haer belast hadde: ende hoe dit betrouwen vaster was, hoe sy desen vyandt sagh iwacker worden. Sy heeft den duyvel oock eens inde kercke gesien, als eenen schutter, die sijn fenynighe pijltjens tot haer uyt-schoot. Dit siende, wiert sy met eenen yver ontfeken, om hem van daer te verdrijven:

drijven: sy gongh hem te gemoet, ende hefte haeren arm om hem te slaen: maer hy verdween. Hier door wiert *Agnes* soo verkloecht, dat sy alle de duyvelen der helle uyt-riep, om te voorschijn te komen, waer't dat sy op haer jet vermochten: segghende dat sy met Godts gratie gewapent zijnde, bereet was teghen heel de helle te vechten.

Haer bekoringhen, die daer nae, noch voorder ghevolght zijn, sullen wy te saemen voeghen in 't tweede Deel.

§. 2. *Den Biecht-vader belast haer den heelen loop haers levens te beschrijven.*

DE wonderheden die den Biecht-vader soo schriftelijck als mondelinghs van dese Dochter vertont, praemden hem om haer te belasten, dat sy niet alleen de teghenwoordige voorvallen, maer allen den voorgaenden loop haers levens op 't papier soude stellen: gheraedsaem vindende tot bestieringhe van dese ziele, grondighe kennisse te nemen vanden handel die sy van haer jonckheyt met Godt gehadt hadde. Maer 't was onmoghelijck dat *Agnes* aen desen wille des Biecht-vaders voldoen soude, om d'overgrootte hooftpijnen met de welcke sy alsdan overvallen wiert, die sy ter liefde van haeren lijdenden Salighmaecker seer geerne lede, ende altijd wenschte te lijden. Ghemerckt dat dese pijnen langhduerigh waeren, ende den Biecht-vader tot sijn gherustigheyt stantvastelijck aen drongh om dese beschrijvinghe te bekomen: versocht *Agnes* van Godt voor soo veel tijds van dese pijnen verlost te worden, als haer noodigh was om den wille des Biechtvaders te volbrenghe. Naer dit gebedt wiert sy

van-

vande hoof-pijnen verlost, ende ontfongh bequaeme gefontheyt om haer leven te beschrijven. Sy heeft vijf volle weken in dit schrijven besteedt: ende als dit schrijven ten eynde was, wiert sy wederom vande voorighe pijnen overvallen.

§. 3. *VVort in haer sieckte van Christus besocht.*

Agnes wiert met een heete kortse bevanghen, die langhen tijdt duerde: Maer terwijlen het lichaem sieck was, wiert haer ziele soo vervult van hemelschen troost ende soo vriendelijck van haeren Saligmaeker besocht, dat sy wenschte altijd in dese sieckte te blijven. *Ick wiert al dickwils, seght sy, van mijnen Bruydegom besocht met een menighe van Engelen.* Soo dat dese sieckte haer als eenen hemel was. D'inwendighe vrolijkheydt van haer herte, die hier uyt sproot, was soo groot, dat sy die niet en konde bedecken: Maer thoonde seer merckelijcke blijshap in haer ghelaet, oock als sy inde brandende kortse lagh. Hier over wiert sy van't out vrouwken, by de welcke sy woonde, berispt: De welcke seyde, dat soodaenigh ghelaet niet en betaemde aen siecke menschen: Ende dit vrouwken was verdrietigh, dat *Agnes* soo blyhertigh gevonden wiert, vande ghene die haer quaemen besoecken. *Mijn aensicht wees uyt, seght Agnes, hoe mijn herte gestelt was: Ick en konde niet weynsen.*

§. 4. *Onverwachte ghenefinghe van hert-pijne ende andere quaelen.*

NAer dat sy eenighe jaeren te Ruremonde ghewoont hadde, heeft sy haer wooninghe by Jousfrouw Botters ghenomen, die een gheestelijcke Wedu-
N we

we was: Met de welcke sy ghewoont heeft tot de doot van dese Jouffrouw, die weynigh tijds voor *Agnes* ghestorven is, ghelijck hier onder sal blijcken.

In dit huys queelde sy van groote hert-pijne, krachteloosheydt, ende afgheteertheydt des lichaems, die haeren oorspronck scheen te nemen, uyt de menighvuldighe vereeninghen met haeren Beminden. De swackheyt haers lichaems was soo groot, dat sy ghenootsaect was dickwils op haer bedde te blijven: Ende als sy opstont, en was schier niet machtigh, haeren mont te openen, om te spreken: want de noodelijcke krachten tot het spreken, haer ontbraecken. Sy was bereet dese ghesteltenisse des lichaems altijd te behouden: Maer den Biecht-vader heeft haer belast, naer onse Lieve Vrouwe op't Sant te gaen, ende aldaer de verlossinghe van dese quaelen te versoecken. Soo dit van den Biecht vader gheseyt wiert, sagh sy uytijnen mont een licht tot haer herte komen, dat den selven ooghenblick alle de voorseyde kranckheden weghnam. Sy loofden Godt te saemen: Maer *Agnes* evenwel en liet niet te gaen daer sy ghesonden was, om de H. Maghet van dese onverwachte ghenefinghe te bedancken.

§. 5. *Overwint het menschelijck opsicht.*

JOuffrouw Botters vertrock van Ruremonde naer Mechelen, om haeren Sone die inde Societeyt ontfanghen was, naer den Novitiaet te gheleyden, ende hem aldaer tot den Religieusen staet aen Godt op te offeren. *Agnes* die in haer huys woonde, vergheleschapte dese Moeder in soo godt vruchtighe reyse: Ende nam haer discipline mede, om in haere ghewoonelijcke

lijcke lyf-kastijdinghen daer-en-tusschen niet te ver-
slappen. Maer te Mechelen ghenootsaeckt zijnde, met
dese Weduwe, ende noch een andere Dochter, inde
selve kamer te slaepen, heeft door vermijtheyt eeni-
ghe daeghen het ghebruyck der discipline achter ghe-
laeten. Hier in wiert sy ongherust, om dat sy door op-
sicht der menschen ghelaeten hadde, dat sy wist aen
Godt aenghenaem, ende aen haeren inwendighen
voortganck profijtigh te wesen. Oversulckx heeft ghe-
stelt allen teghenstrijdt t'overwinnen, ende vastelijck
voor-ghenomen, voortaan in dierghelijcke oeffenin-
ghen op gheen menschen te passen: Maer de ghewoo-
nelijcke lyf-kastijdinghen op de ghestelde tijden t'on-
der nemen, al hadden alle de menschen vande stadt
daer teghenwoordigh gheweest. Dit kloeck voorne-
men wiert den selven avont in't werck ghestelt. Soo
dan als sy te saemen in haer nacht-kamer waeren, en-
de het avont-ghebedt, t'welck sy eenpaerlijck deden,
ten eynde was: begoft *Agnes* haere discipline. D'an-
dere twee die sulcks niet verwacht hadden, bleven stil-
lekens in haer ghebedt, tot dat de discipline ghe-eyn-
dicht was: Ende alsdan vertrock ieder een sonder spre-
ken tot sijn rust-plaetse.

Hoe aenghenaem dat dese verwinninge van haer
selven aen Godt Almachtigh gheweest is, ende hoe
voordeeligh aen haere ziele, heeft sy den volghenden
dagh verstaen. Want naer dat sy inde Kercke der So-
cieteyt ghecommuniceert hadde, en sich onder-
hiel met Godt te dancken vande gratie die haer verjont
was, om haer selven, ende alle menschelijck opsicht
inde voorseyde lyf-kastijdinghe t'overwinnen: Sagh
sy in een klaer licht haeren gheest als boven haer lic-
haem

haem ghestelt, ende als eenen verwinner, die sijnen vyant onder de voeten heeft: Met een soete binnenspraecke, dat den mensch soo dickwils over sijn lichaem triompheert, als hy sijn selven ende de finnelijckheden sijnder natuere overwint.

s. 6. *Christus verthoont sich in eenen armen mensch ende andersints.*

TE Mechelen wesende, ende verscheyde reysen passerende voor by eenen armen mensch, die van seeren vervult was, hadde *Agnes* haer bedenckinghe op onsen Saligh-maeker, die door liefde tot ons, als meelaets gheworden is: Ende aensagh de seeren van desen armen mensch, met groot medelijden, als of het de seeren des Salighmaeckers gheweest hadden. Naer dat sy verscheyde daeghen dese godtvruchtighe ghedachten ghevoedt hadde, door het aensien van desen bedelaer, ende den selven wederom met de selve ghedachten aensagh, verthoonde sich Christus aen *Agnes* in desen armen mensch, met de selve seeren overdeckt, die sy de voorgaende daeghen godtvruchtelijck overdacht, ende in den bedelaer ghesien hadde, verkeerende de ghedaente van desen bedelaer, in sijn eyghen ghedaente: Ende sy gevoelde te saemen dese inspraecke: *Siet my hier, in mijn lijden; Dat in my volbrocht wort in mijn litmaeten.* Hoe sy alsdan ghestelt was, gheeft sy te kennen met dese woorden. *Och hoe ick my ontsteken voelde tot Godt, en is niet te spreken. Ick soude my geerne in dien armen mensch, of in't herte van andere siecken verborghen hebben.*

Sy bekent, dierghelijcke openbaeringhen meermals ghenoten te hebben. Want op den selven tijdt,
te

te Mechelen met eenighe Jouffrouwen t'huys wesende: soo dese met blijfchap van haer kinderen ende neven spraken, die den gheestelijcken Staet aenveert hadden, sagh *Agnes* Christum wesentlijck in't midden van dit gheselschap, ende riep al lacchende: *Spreckt vry van uwe lieve sonen ende neven, want dit spreken is Godt seer aenghenaem.*

Voeght hier noch voorder by: *Dese selve gratie is my oock verscheyde reysen te Brussel ghebeurt: aen my dien alder-vuytsten worm der aerde: soo als ick over de straeten gonck, als oock inde Kercke: ja oock inden Predikant, als hy Godts woort verkondighde, want ick sagh dat Christus inden Predikant predickte.*

S. 7. *Op wat maniere de H. Maeghet in alle wercken kan ge-eert worden.*

TE Mechelen in S. Peeters Kercke voor den Auctaer van Onse Lieve Vrouwe, wiert sy seer bedroeft, door dien dat sy soo luttel ter eere vande H. Maeghet dede, soo haer docht. Want sy voor desen meer tot de Moeder Godts haer gebedt pleegh te stieren, dan sy nu dede: midts dat sy in haere teghenwoordighe gebeden recht tot Godt getrocken wiert. Gaf aen de H. Maeghet te kennen, dat dit niet en gebeurde door verminderinghe van haere goede genegentheyt ende liefde tot haer moederlijck herte ende verfocht onderwesen te worden. op wat maniere sy in alle haer wercken, haer aldermeest konde behaeghen. Alsdan verstont *Agnes*, door een hemelsch licht, dese leeringhe: dat sy s'morgens ontwaeckende ende haer herte tot Godt keerende, alle't gene sy dien dagh soude doen of laeten, aen Godt soude op-draeghen, ter eeren.

eeren van sijne Moeder, tot vermeerderinghe van Godts eere ende glorie, ende tot saligheydt van alle menschen: dat soodaenighe opdracht van haer werken aen de H. Maeghet seer aengenaem soude wesen, ende dat sy in dese oeffeninghe mocht gerustt zijn. *Dese lesse, seght sy, hebbe ick van alsdan door Godts gratie altydt onderhouden, met groote gerusttheyt.*

s. 8. Haere gave van traenen wordt in verhevender traenen verandert.

HAere gave van traenen, die sy over vele jaeren van Godt verkreghen hadde, soo hier voren geseyt is, viel haer seer moeyelijck in haer gebedt. Want soo spoedighlijck als sy sich begaf tot het bidden, wiert sy overvallen van traenen, die als eenen reghen uyt haer ooghen overvloedelijck uyt-liepen: soo dat haer gesicht door desen overvloet seer beschaedicht wiert, ende perijckel liep van te vergaen. Sy was veerdigh om niet alleen haer traenen te storten maer oock haer ooghen voor Godt, ende voor haer sonden te verliezen. Dat haer pijnighde was, dat de menschen, die dit menighvuldigh krijten aen-saeghen (want het buyten haer macht was dese te stutten) hier door tot quaet achterdencken getrocken wierden: want sy verstont, dat sommighe, die dit menichvuldigh krijten in haer bemerckt hadden, vonnisten dat desen overvloet van traenen een duyvels werck was, of altydt groot naedencken hadden, dat hier eenigh bedrogh schuyelde.

Dese verargernisse van haere naesten, die sy wenschte te vluchten, heeft haer beweeght, om sich te keeren tot haeren Salighmaecker, ende de stuttinghe van dese traenen te versoecken. *Overfulcks te Brussel inde*
Kerc-

Kercke vande H. Gudula de H. Communie ontfangen hebbende, versocht sy van Christus innighlijck, dat dese traenen die aen sommighe eenen steen van vergernisse waeren, mochten op-houden: maer indien hem dese stuttinghe niet en behaegde, dat sy van haeren t'weghen bereet w s, alle haer leven desen overvloet te behouden, om door dese fonteynen, haer sonden, ende de sonden van andere uyt te wasschen, en oock haer oogen te verliezen. In dese overgevinge voelde sy dese inspraecke: *Van nu neme ick u dese traenen af, die u voortaan niet en sullen beletten. Ick sal in u herte edelder traenen storten.* Dese woorden waeren ver-voeght met inwendighe ruste ende blyschap: sy loofde Godt Almachtigh van soodaenighe gratie, die sy bekende onweerdigh te wesen: ende van dien ooghenblick zijn dese uytwendighe traenen achter-gebleven, ende in onsenelijcke traenen verkeert.

S. 9. Wordt gedreven tot het inwendigh Ghebedt.

SY was daghelijcks gewoon haer Roosenhoeyken, de Getijden vande Onbevleekte Ontfangenisse, ende andere mondelijcke ghebeden te lesen: Maer voelde sich op dese tijden soo seer in-getrocken in Godt, dat sy met de mondt. ghebeden niet voort-konde. Sy gaf desen treck aen den Biecht-vader te kennen: die haer toeliet voor eenighen tijdt de mondt. ghebeden te laeten, ende met inwendighe bedenckinghen dese goede oeffeninghen te vermanghelen. Sy Mediteerde dan daghelijcks nae middagh een volle ure op den *Ave Maria*, in plaetse van haer Roosen-hoeyken te lesen: ende was aldan acht daghen besigh, om tot het eynde van den Weest gegroet te komen. Dit enduerde maer eenigen tijdt:

tijdt: ende heeft daer-naer, soo sy seght, de voorgaende mondelijcke gebeden hernomen, als desen besonden in-keer tot Godt ghemaetight wiert.

XX. CAPITTEL.

Verstaet van Godt den roep van Joanna van Randenraedt, die in't jaer 1630 geestelycke Dochter geworden is, ende helpt haer tot het in-volgen van haeren roep.

Ens buyten haer selven wesende, hadde sy een verbeeldinghe, dat sy in een plaetse was daer eenen hooghen boom stont, met schoone vruchten gheladen: ende dat sy eenen Schepter van Godt ontfangen hadde, om die aen jemandt te schencken, die de Bruyt Godts wilde wesen, ende begeerigh was, om de hooghste vruchten van desen boom, die de rijpste ende smaackelijckste waeren te nutten. Sy gaf desen Schepter, soo haer docht, aen eene dochter, die in haere schriften genoemt wort, de welcke met desen Schepter niet vernoeght, maer ongerust ende woelende scheen te wesen, noch en hadde geen en lust, om van die verhevenste ende edelste vruchten te smaecken. Dese Dochter vergaederde eenighe slechte vruchten, die van desen boom afgevallen ende vuyl waeren; gaf den Schepter aen *Agnes* wederom, ende vertrock. Dit gesicht gaf te kennen, dat dese Dochter sich tot het Gheestelijck leven begevende, ende meerderen treck naer de werelt hebbende, tot het wereltsch leven weder-keerde; ende niet dorstigh zijnde om uyt-gelesen hemelsche vruchten van't Geestelijck leven te smaecken, sich te vrede hiel